

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**UZLUKSIZ TA’LIMDA ANIQ FANLARNI
O‘QITISHGA OID ZAMONAVIY YONDASHUVLAR
VA INNOVATSIYALAR**

**MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA**

MATERIALLARI TO‘PLAMI

30-31-may 2025-yil

Guliston - 2025

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

UZLUKSIZ TA’LIMDA ANIQ FANLARNI O‘QITISHGA OID
ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA INNOVATSIYALAR

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

MATERIALLARI TO‘PLAMI

30-31-may 2025-yil

Guliston – 2025

«Uzluksiz ta'limda aniq fanlarni o'qitishga oid zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar» mavzusida Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. Guliston – 2025

Ushbu konferensiya to'plamida 2025-yil 30-31-may kunlari Guliston davlat pedagogika instituti tomonidan tashkil etilgan “Uzluksiz ta'limda aniq fanlarni o'qitishga oid zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar” mavzusida o'tkazilgan Respublika ilmiy-amaliy konferensiyaga kelib tushgan tezis va maqolalar o'rin olgan. Ilmiy-amaliy konferensiya materiallari oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari, katta ilmiy xodim – izlanuvchilar, magistrlar, bakalavr va umumta'lim maktab o'qituvchilari, shuningdek barcha tadqiqotchilar foydalanishlari uchun mo'ljallangan.

Tahrir hay'ati:

Rais: J.X.Karshibayev, rektor, b.f.d., professor.

A'zolar:

N.A.Ayaqulov – Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor.

A.A.Qalandarov – O'quv ishlari bo'yicha prorektor.

J.K.Komilov – Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha prorektor.

D.Samadova – Ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i.

Sh.T.Norqulov – Tabiiy fanlar fakulteti dekani.

M.B.Niyozov – “Aniq fanlar” kafedrasini mudiri.

Sh.A.Abdufatayev – “Aniq fanlar” kafedrasini katta o'qituvchisi

M.A.Mavlyanov – “Aniq fanlar” kafedrasini o'qituvchisi

M.Z.Xudayberdiyev – “Aniq fanlar” kafedrasini o'qituvchisi

Taqrizchilar:

P.f.n., dotsent S.I.Qulmamatov.

P.f.n., dotsent D.E.Toshtemirov.

Konferensiya to'plamiga kiritilgan maqolalarning mazmuniga mualliflar javobgardir.

© Guliston davlat pedagogika instituti, 2025.

MAKTABGACHA TA'LIMDA AXBOROT KOMMUNIKATSION TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI

Niyozova Gulnoza Baxtiyor qizi

Guliston davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: maktabgacha ta'limda tizimida axborot kommunikatsion texnologiyalar foydalanishning dolzarbligi, o'rni va ahamiyati, pedagogik va psixologik jixatlari xaqida fikrlar bayon etilgan bo'lib, axborot kommunikatsion texnologiyalari vositasi yordamida maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga zamin yaratadi va ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: axborot kommunikatsion texnologiya, ta'lim jarayoni, kompyuterli o'yin, maktabgacha yoshdagi bolalar.

Bugungi kunda barcha ta'lim muassasalari, shu jumladan maktabgacha ta'lim tashkilotlari zamonaviy axborot kommunikasion texnologiyalari bilan jihozlanmoqda. Bu esa, tarbiyachi-pedagoglarning o'z mehnati faoliyatiga yangicha yondashuvini, mashg'ulot o'tish jarayonida bolalarni bilim, malaka va ko'nikmalarini shakllantirish hamda ularni tushunarli va qiziqarli shaklda tashkil etishda zamonaviy pedagogik va axborot kommunikatsion texnologiyalaridan samarali foydalanish zaruriyati paydo bo'ladi.

Birinchidan, an'anaviy o'qitish tizimi, aytish mumkinki, yozma va og'zaki so'zlarga tayanib ish ko'rishi tufayli "axborotli o'qitish" sifatida tavsiflanadi, chunki o'quvchi faoliyati birgina o'quv jarayonining tashkilotchisi sifatida emas, balki nufuzli bilimlar manbaiga aylanib borayotganligini ta'kidlagan holda baholanmoqda.

Ikkinchidan, ilmiy-texnik taraqqiyotning rivojlanayotgan bosqichida axborotlarning keskin ko'payib borayotganligi va ulardan o'qitish jarayonida foydalanish uchun vaqtning chegaralanganligi, shuningdek, yoshlarni hayotga mukammal tayyorlash talablari ta'lim tizimiga yangi texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda.

Mamlakatimiz ta'lim kengliklarida ro'y berayotgan tub burilishlar har bir ta'lim muassasasida didaktika sohasini jonlantirishni talab etadi, yangilikni joriy etish yo'li esa har doim murakkab va uzoqdir. Komil ishonch bilan aytish mumkinki, yangi axborot texnologiyalari yaqin yillar ichida didaktik yangilikka kirishishning asosiy manbai bo'lib qoladi.

Zamonaviy axborot texnologiyalari, o'quv-tarbiya jarayonlarining barcha bosqichlarini jadallashtiradi. Bunda axborot texnologiyalaridan foydalanish asosida, ta'lim jarayonining sifati va samaradorligi ortishi, o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashuvini, fanlararo aloqalarning chuqurlashuvini kuzatish mumkin. Didaktika nuqtai nazaridan muhim ahamiyat kasb etadigan, axborot texnologiyalarini joriy etish orqali samaradorlikga erishiladigan metodik maqsadlarga:

- o'qitish jarayonini individuallashtirish va differentsiyalash;
- teskari aloqa bilan o'quv faoliyati nazoratini olib borish;

- o'z-o'zini nazorat qilish;
- o'quv materialini o'zlashtirish jarayonida mashq qilish va mustaqil tayyorgarlikni tashkil etish;
- o'quv vaqtini tejash;
- o'quv axborotlarni kompyuter orqali vizuallaigirish;
- o'rganilayotgan hodisa va jarayonlarni modellashtirish;
- kompyuterda laboratoriya mashg'ulotlarini bajarish;
- axborot ma'lumotlar bazasini yaratish va undan foydalanish;
- o'qishga qiziqishni orttirish;
- o'quvchini o'quv materialini o'zlashtirish strategiyasi bilan qurollantirish;
- fikrlashni rivojlantirish;
- optimal qaror qabul qilish malakasini shakllantirish;
- o'quvchida axborot madaniyatini shakllantirish kabilarni kiritish mumkin.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim jarayonida yangi kompyuter va axborot kommunikatsion texnologiyalari vositalarining joriy etilishi, pedagog-tarbiyachilarning axborot texnologiyalari vositalaridan foydalanish malaka va ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga ularning mashg'ulotni tashkil etish jarayonidagi o'рни, vazifalari va rolini o'zgartiradi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyalanuvchilariga ta'lim berishda axborot texnologiyalaridan foydalanish ancha nozik masala hisoblanib, ko'plab munozaralarga sabab bo'lmoqda. Lekin shunga qaramay maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va ularni har tomonlama etuk inson bo'lib, ya'ni intellektual qobiliyatlarini rivojlanishida kompyuter texnologiyalari vositalaridan foydalanish o'zining ijobiy samarasini bermoqda. Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida axborot texnologiyalaridan tarbiyalanuvchilarning badiiy-musiqiy faoliyatini, matnlarni o'qish, rasmlarni ko'rish va ajrata bilish tasavvurlarini kengaytirish, kompyuterli o'yin dasturlari orqali fikrlash va mustaqil qarorlar qabul qilish bilim, malaka va ko'nikmalarini shakllantirishda keng foydalanilmoqda. Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishi uchun mo'ljallangan barcha kompyuterli o'yin dasturlarining hammasi ham ta'lim jarayonida o'z samarasini beravermaydi. Shuning uchun ham kompyuter o'yinlarini tanlash va ulardan foydalanish uchun jiddiy yondoshuv va e'tibor kerak bo'ladi. Kompyuterli o'yin dasturlari shunday yaratilgan bo'lishi kerakki, unda bajariladigan har bir harakat bolalar tomonidan to'g'ri qabul qilinishi, bajarilishi va tasavvur etilishi hamda qobiliyatlarini rivojlantirishi lozim. O'yin dasturidagi har bir harakatni bola tushuna olish, uni qanday bajarish kerakligini o'ylash va amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'lishi lozim. Bundan tashqari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni axborot texnologiyalari bo'yicha boshlang'ich savodxonligini ham oshirish mumkin, ya'ni kompyuterning umumiy tuzilishi, asosiy qurilmalari to'g'risida umumiy tushunchalarni, klaviaturadan foydalana olish malakalarini hosil qilish mumkin. Bu bolalarni kompyuter o'yinlaridan foydalana olish bilim va ko'nikmalarini shakllanishida asosiy omil bo'lib hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kompyuterli o'yin dasturlaridan foydalanish bolalarda bir qancha pedagogik-psixologik funktsiyalarni amalga oshiradi va shakllantiradi:

- bolalarning fikrlash qobiliyatini oshiradi;
- bola bir vaqtning o'zida xam ko'radi, xam eshitadi;
- mustaqil harakat qilish imkonini beradi;
- insonlar bilan qanday munosabatda bo'lishni o'rgatadi;
- o'z-o'zini nazorat qilishni shakllantiradi;

Kompyuterli o'yin dasturlaridan tashqari maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun kompyuterli nashrlar, shu jumladan virtual laboratoriya, ijodiy ishlanmalar, virtual sayohatlar va boshqa elektron axborot resurslari yaratilmoqdaki, ulardan foydalanish bugungi kunda o'z samarasini ko'rsatmoqda. Axborot texnologiyalari vositalaridan maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishda foydalanishning samaradorligi tarbiyachi-pedagoglarning ta'lim jarayoniga shu texnologiyalarni qo'llashga oid bilim, malaka hamda ko'nikmalarining darajasi va tajribasiga ham bog'liq bo'ladi. Boshqacha aytganda, maktabgacha ta'lim tizimida axborot kommunikatsion texnologiyalaridan mukammal foydalanish uchun asosiy e'tibor, eng avvalo, zarur bo'lgan sharoitni yaratish hamda ta'lim-tarbiya jarayonlarida zamonaviy elektron axborot va uslubiy resurlaridan samarali foydalanishga qaratilishi lozim.

Shunday qilib, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ta'lim-tarbiya jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning keng imkoniyatlari mavjud. Bu esa hozirgi davr talabi hisoblanadi.

Yuqorida bayon etilganlardan kelib chiqib quyidagi xulosalarni keltirish mumkin:

1. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ta'lim-tarbiya jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishda elektron darsliklar, taqdimotlardan foydalanish samarali natija beradi. Shular qatorida, Internet ashyolaridan mashg'ulotlar jarayonida foydalanish maqsadga muvofiqligi ko'rsatildi.

2. Axborot texnologiya vositalari psixologik jihatdan bolalarning faollashuvi, diqqatining barqarorlashishi, bola miyasining ikkala yarim sharining bir vaqtda ishlashi, o'rganiladigan materialga qiziqishlari va ishtiyoqining ortishi kabi psixologik jihatlarini tashkil etadi. Kompyuterli ta'limiy va rivojlantiruvchi o'yinlardan foydalanishning pedagogik-psixologik jihatlari yangicha texnologik yondashuvda asoslab berildi.

3. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida axborot texnologiyasi asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarning samaradorligini oshirish yo'llari yoritib berildi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Begmatova N.X. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ta'lim-tarbiya jarayoniga multimediyaga asoslangan kompyuter o'yinlarini qo'llash // Zamonaviy ta'lim 2022, 3(112), 59-67 b.

2. Hamdamov R, Begimqulov U, Tayloqov N. Ta'limda axborot texnologiyalari o'quv qo'llanma. O'zME davlat ilmiy nashriyoti. -T.: 2010, -120 b.

3. Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyasidan foydalanish uslubiyoti (o'quv-uslubiy qo'llanma). – Qarshi: Nasaf, 2011. -257 b.

115	Almamatova M.R.	Uzluksiz ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar, muammolar va ularning yechimlari	368
116	Abdukarimov A. A	Ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalarning imkoniyatlari	373
117	Abdiyeva S. A.	Iot (internet of things) va uning xavfsizlik muammolari	377
118	Xudoyberdieva N. B.	Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish –samaradorligi	380
119	Tashmetova G. S	Ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi	382
120	Nurmaxamadov X. Sh.	Uzluksiz ta'lim tizimida boshqaruvning samaradorligini oshirish	385
121	Sulaymanova N. O., To'xtayeva A. D.	Uzluksiz ta'lim tizimida steam yondashuvining integratsiyasi: muammolar va amaliy yechimlar	387
122	Sheraliyev S. S, Irkinov M.B.	Talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etish va uning ahamiyati	391
123	Xolmuratova G. A.	O'quv jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	394
124	Alibayeva D.	Ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	397
125	Mahkamov H. B.	Talabalarning raqamli texnologiyalarga oid kompetentligini rivojlantirish	400
126	Niyozova G.B.	Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsion texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari	403
127	Маматов Ж., Нарбаев Ф.	Дискретная модель теплообмена между трубой и проходящей по ней теплоноситель	406

**4-SHO'BA. UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA INNOVASION YONDASHUVLAR,
MUAMOLAR VA YECHIMLARI**

128	Sattarova Sh. Q.	Zamonaviy pedagoglarda ijobiy fikr rivojlanishida optimizmning namoyon bo'lishi	411
129	Ergashev R.N.	Ta'limni integratsiyalash masalalari	417
130	Терехова О. Е.	Непрерывное педагогическое образование: ключ к успеху и адаптации в современном образовательном пространстве	420
131	Хакимова О., Каримова Р., Сайфидинова М.	Дошкольное образование: новые подходы и инновационные технологии	423
132	Daminova S. X.	Mustaqil ta'lim tushunchasining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	426
133	Umbarov A. U.	Pedagogik tajriba-sinovni tashkil etish va o'tkazish metodikasi	428